

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr. inż. arch. Tomasza Trzupka
pod tytułem:

**„Kontynuacja układów przestrzennych architektury nadświdrzańskiej we
współczesnych realizacjach”**

napisanej pod kierunkiem promotora
dr. hab. inż. arch. Mirosława Orzechowskiego, prof. uczelni

Podstawa opracowania recenzji:

1. Pismo Pani prof. dr hab. inż. arch. Krystyny Solarek
Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka
Politechniki Warszawskiej
z dnia 3 marca 2022 r.
2. Praca doktorska
3. Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach
i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz.U. nr 65, poz. 595)
wraz z późniejszymi zmianami.

1. Podstawowe dane o kandydacie

Doktorant tytuł magistra inżyniera architekta uzyskał 12 października 2015 roku na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Natomiast tytuł zawodowy magistra sztuki uzyskał 20 czerwca 2017 r. na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2017 roku jest zatrudniony na stanowisku asystenta na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Od 2013 roku współpracuje z różnymi biurami architektonicznymi i inwestorami.

2. Ocena pracy doktorskiej

Tytuł rozprawy

Kontynuacja układów przestrzennych architektury nadświdrzańskiej we współczesnych realizacjach.

Układu rozprawy i zawartość

Rozprawa doktorska liczy 413 stron i składa się formalnie z 11 rozdziałów (wg spisu treści) poprzedzonych streszczeniem w języku polskim i angielskim oraz wstępem. Do numeracji rozdziałów zostały włączone spis ilustracji oraz bibliografia.

Faktycznie można wyróżnić 5 części, które odnoszą się do zasadniczych merytorycznych składowych rozprawy.

Pierwszą część tworzą dwa rozdziały prezentujące przedmiot pracy, cele metody badawcze.

Druga część składa się z dwóch rozdziałów - najobszerniejszego rozdziału 3. „Stan badań” (71 stron – 5 podrozdziałów i 24 mniejsze części) oraz rozdziału 4. „Wnioski z oceny stanu badań i autorskiego definiowania rysunkiem”. Pierwsze dwa podrozdziały rozdziału 3 omawiają źródła informacji oraz literaturę dotyczącą bezpośrednio architektury nadświdrzańskiej i z nią związanego środowiska kulturowego. W podrozdziale 3.3 doktorant opisuje i analizuje teoretyczne tło badań. Omawia takie pojęcia, jak typologia, styl, ornament, architektura wernakularna, regionalna czy letniskowa. Natomiast w dwóch kolejnych podrozdziałach omawia fenomen historycznej architektury nadświdrzańskiej (podrozdział 3.4.) oraz nowe realizacje architektoniczne określone mianem „architektura neoświdermajer” (podrozdział 3.5.).

Trzecia część (rozdziały 5 i 6) obejmuje zbiór plansz ukazujących uzyskane w wyniku badań i przetworzenia graficznego materiałów wyjściowych schematyczne obrazy brył budynków podzielone na trzy typy z podtypami nazywanymi deformacjami. Ponadto zostały zamieszczone plansze z układami nietypowymi oraz charakterystycznymi elementami.

Czwarta część dysertacji to rozdział 7. „Wnioski z badań” oraz rozdział 8. „Zakończenie”, na który składają się podrozdziały „Podsumowanie”, „Krytyczne refleksje” oraz „Perspektywy kontynuacji badań”.

Ostatnią częścią pracy jest katalog zawierający 228 kart obiektów historycznej architektury nadświdrzańskiej, 20 nowych obiektów reprezentujących architekturę neoświdermajer oraz 9 uproszczonych map z lokalizacją badanych obiektów.

Taki ciąg narracji badawczej jest poprawny i logiczny. Można jednak mieć zastrzeżenie do skumulowania w rozdziale „Stan badań” zarówno omówienia literatury bezpośrednio dotyczącej fenomenu architektury nadświdrzańskiej, jaki i dwóch ważnych bloków tematycznych w licznych podrozdziałach.

Piśmiennictwo

Bibliografia zawiera 84 pozycje literatury wykorzystanej w toku prowadzonych badań w tym 28 tytułów autorów obcojęzycznych bądź tłumaczeń ich prac wydanych w Polsce. 35 prac z listy bibliograficznej można powiązać bezpośrednio

z fenomenem architektury nadświdrzańskiej a kolejnych dziesięć z szerszą problematyką regionalizmu, m.in. w regionie Sudetów i Białostoczczyzny.

Można zauważyć brak bardziej zawansowanych odniesień literaturowych do przywoływanych w rozprawie stylów alpejskiego, pseudorosyjskiego czy neorosyjskiego omawianych jedynie powierzchownie i pośrednio.

Znaczną grupę (ok. 20 prac) stanowią tytuły odnoszące się do poruszanej w pracy teorii architektury, m.in. zagadnień typologii, stylów czy ornamentu w architekturze.

Cel pracy

Celem rozprawy było opisanie typologii obiektów architektonicznych (architektura nadświdrzańska), jakie powstały w latach 1880-1939 na obszarze związanym z linią kolejową Warszawa-Otwock oraz wykazanie tendencji do kontynuowania historycznych układów przestrzennych tej architektury we współczesnych realizacjach na tym terenie. Doktorant cele opisał w trzech punktach (s. 14):

1. Określenie typologii brył tzw. architektury nadświdrzańskiej na podstawie analizy ilościowej (ponad 200 przykładów);

2. Wyodrębnienie najbardziej charakterystycznego typu / charakterystycznych typów kształtowania bryły.

3. Znalezienie odpowiedzi na pytanie czy obiekty powstałe po 1989 roku, nawiązujące do architektury historycznej analizowanego regionu (np. poprzez użycie detalu architektonicznego, operowanie podobną skalą i cechami bryłowymi) kontynuują układy przestrzenne typów brył obiektów historycznych.

Tak postawione cele pracy stanowiły wystarczający powód podjęcia badań, które zostały zrealizowane. Wobec fragmentarycznego i dalece niewystarczającego stanu badań architektury nadświdrzańskiej cel badań jest uzasadniony potrzebą systemowego ujęcia tego fenomenu dla ochrony środowiska kulturowego, konserwacji zachowanych obiektów oraz określenia warunków dobrej kontynuacji w ramach nowych działań inwestycyjnych.

Metody badawcze

Układ pracy (potwierdza to spis treści) wskazuje na logiczną konstrukcję metodologiczną prowadzącą wywód naukowy od analizy ogólnych uwarunkowań merytorycznych podjętego tematu badawczego, przez omówienie wybranych szczegółowych aspektów, po szczegółowe analizy układów bryłowych i ich prezentację. Materia badawcza jest opisana w formie katalogu na końcu rozprawy.

W pierwszej części pracy (rozdział 3) autor dysertacji posłużył się metodą opisowo-analityczną dla ukazania tła badawczego w szerszej perspektywie teoretycznej oraz opisanie fenomenu architektury nadświdrzańskiej. Opracowanie tej drugiej składowej opisu posiada cechy metody analizy przypadku. Jednak dalsze pogłębione badania skupiają się na jednym tylko aspekcie, jakim jest kompozycja przestrzenna brył budynków.

W drugiej części pracy, właściwej dla założonych celów badawczych, dominuje „autorska metoda badawcza” (jej opis znajduje się na stronach 16-20). Polega ona na graficznym przetworzeniu materiałów wyjściowych w celu zestawienia i porównania ich ze sobą w podobnej skali, projekcji przestrzennej i formie plastycznej. Tak przetworzone dane pozwoliły autorowi stworzyć typologię brył oraz

na wskazanie najpopularniejszego typu budynku w oparciu - jak to określił (s. 14) - o analizę ilościową (metoda statystyczna). W ten sposób zostały zrealizowane pierwsze dwa cele pracy. Natomiast dla wykazania kontynuacji określonych układów przestrzennych (trzeci cel) doktorant posłużył się również metodą porównawczą.

W tym miejscu trzeba podkreślić, że doktorant w całej pracy wykorzystał warsztat plastyczny do dokumentowania zarówno „wstępnego rozpoznania zagadnienia”, zapisu informacji o badanych obiektach, jak i do prezentacji wyników badań. Na zbiór takich materiałów dokumentujących proces badawczy składają się: odręczne studia rysunkowe poszczególnych obiektów lub ich fragmentów, graficznie przetworzone wizualizacje struktur architektonicznych, schematyczne potraktowane rysunki architektoniczne (rzuty budynków, aksonometrie, detale), uproszczone plany urbanistyczne oraz aksonometryczne schematy kompozycyjne obiektów architektury świdermajer oraz neoświdermajer, które stanowią końcowy materiał badawczy.

Należy uznać, że taka metoda analizy materiału badawczego z punktu widzenia założonych celów jest uzasadniona i skutecznie umożliwia formułowania wniosków. Połączenie uznanych metod badawczych, jak statystyczna czy porównawcza, z autorską metodą analizy graficznej pozwoliło zatem zrealizować cele badawcze.

Wyniki badań

W końcowej części pracy w rozdziale 7. „Wnioski z badań” doktorant podsumował przeprowadzone badania. Stwierdził, że potwierdzone zostały postawione na wstępie tezy pracy i osiągnięte wyznaczone cele.

Rzeczywiście badania pozwoliły na określenie typologii architektury nadświdrzańskiej w zakresie kształtowania bryły budynku, wskazanie typu dominującego oraz wykazanie kontynuacji układów bryłowych w nowych realizacjach (architektura neoświdermajer) poprzez przypisanie ich do typologii obiektów historycznych. Można zatem uznać, że wyniki badań są częściowym wypełnieniem luki badawczej – w tej pracy doktorskiej w zakresie typologii układów bryłowych architektury nadświdrzańskiej.

Praktyczne zastosowanie wyników badań

Jak wskazuje doktorant w zakończeniu pracy porównanie brył nowych budynków z historycznymi realizacjami pozwala oceniać kolejne przedsięwzięcia budowlane pod kątem zachowania dziedzictwa kulturowego, jaki i szacunku dla kontekstu przestrzennego. Zaprezentowane badania mogą z pewnością służyć jako merytoryczne odniesienie przy podejmowaniu decyzji przez służby budowlane, inwestorów i projektantów. Wyniki badań zachęcają również do rozwijania typologii o nowe struktury geometryczne zachowując cechy architektury nadświdrzańskiej.

3. Uwagi szczegółowe

Przy ogólnej pozytywnej ocenie zarówno metody jak i efektów uzyskanych należy jednak zwrócić uwagę na pewne niedociągnięcia, braki i błędy. Dotyczą one warstwy merytorycznej i redakcyjnej.

A/ Uwagi dotyczące strony merytorycznej

Przyjmując, że według założenia autora dysertacji głównym tematem dysertacji jest typologia układów bryłowych (przestrzennych), można jednak stwierdzić niedosyt rozwinięcia niektórych wątków tematycznych związanych z tak ustalonym priorytetem. Poniższe uwagi nie są zarzutami i mają charakter polemiczny.

Opis zbioru analizowanych przykładów historycznych

Bardzo skąpe są informacje o projektantach świdermajerów. Autor dysertacji odwołał się tylko do artykułu E. Pustoty-Kozłowskiej (przypis 118 na s. 51), podając nazwiska 15 architektów. Ale to nie obrazuje wędrówki idei w ciągu blisko 60 lat projektowania i budowania świdermajerów.

W opracowaniu brakuje pełniejszych informacji o pierwszych realizacjach wyznaczających początek architektury nadświdrzańskiej. Na str. 78 doktorant zaznaczył, że pierwsze działania inwestycyjne Andriollego nie mogą być uznane za pierwowzory tradycji architektury nadświdrzańskiej. Jednak warto było pokazać od czego rozpoczął swoją działalność Andriolli. Jak wyglądały pawilony po Wystawie Rolno-Przemysłowej i zbudowany przez niego dom „Sędzia”. Ale w takim razie rodzi się pytanie: kto kształtował charakter tej architektury: konkretni architekci czy majstrowie budowlani? Jakie przykłady realizacji wyznaczają początek tej architektury.

Swoją drogą szkoda, że na schematycznym rysunku lokalizacji badanych obiektów (il. 4 na s. 48) nie jest zaznaczone miejsce usytuowania dawnej kolonii „Brzegi” a graficzne oznaczenia obiektów nie odróżniają realizacje historyczne od współczesnych. Uwaga ta dotyczy również schematów urbanistycznych ukazujących etapy rozwoju fragmentu Otwocka na ilustracji 6 (s. 53).

Dynamiczne ujęcie fenomenu architektury nadświdrzańskiej

Z powyższymi uwagami wiąże się aspekt dynamiki przemian. Przedstawiona w dysertacji typologia jest obrazem statycznym. Wyróżnione typy pozbawione są perspektywy czasowej. A przecież proces zagospodarowywania terenów miał charakter dynamiczny. Nie wiadomo który typ pojawił się pierwszy, a który wyewoluował z niego lub powstał równolegle i niezależnie.

Jeżeli działania inwestycyjne Andriollego zainicjowały architekturę letniskową w regionie ale bez wiązania jej z formalnym początkiem architektury świdermajer, to które realizacje można uznać za początkujące modę na świdermajery, które są wcześniejsze a które późniejsze? Brak jest wskazania, od jakich form / od jakiego typu rozpoczęła się architektura nadświdrzańska.

Rodzi się pytanie, czy można w jakiś sposób ustalić chronologię powstawania kolejnych świdermajerów, co pozwoliłoby szukać naśladownictwa, wskazywać modyfikacje czy wprowadzanie nowych rozwiązań bryłowych. Swoista genealogia czytelnie zilustrowałaby proces ewolucji formy przestrzennej. Dzięki temu proponowana w pracy typologia nabrałaby większej czytelności.

Drugi aspekt dynamiki przemian dotyczy stanu poszczególnych świdermajerów. Nie jest jasne, jak się ma aktualna postać badanych obiektów wobec stanu budynków tuż po realizacji - czy analizowane obiekty są formą pierwotną, oryginalną czy po przekształceniach? Dopiero na końcu rozprawy (s. 139) autor wspomina, że część obiektów uległa przebudowom lub częściowym wyburzeniom, w efekcie czego budynki zmieniły swoją pierwotną przynależność do typu. Rodzi się zatem pytanie, jak wyglądały przekształcenia i deformacje podstawowego typu w czasie. Nie jest również jasne, czy wyodrębnione grupy przykładów nazwane „deformacjami” opisują odejścia od schematu typu podstawowego na etapie powstawania (projektowania) obiektu czy ulegały deformacji w późniejszym czasie.

Udokumentowanie współczesnych postaw twórczych projektantów

W części badającej współczesne realizacje brakuje bezpośrednich wypowiedzi autorów neoświdermajerów o ideach kontynuacji. Autor dysertacji na początku pracy wymienia jako źródło badawcze „rozmowy z autorami współczesnych obiektów” (s. 21). Również w dalszych częściach pracy w kilku miejscach wspomina o projektantach (np. s. 34, 85, 139). Jednak odniesienia do tych rozmów są bardzo skromne. Jednocześnie stwierdza, że to sami inwestorzy są zainteresowani podtrzymaniem tradycji architektury nadświderzańskiej (s. 82). Autorami analizowanych nowych obiektów jest zaledwie kilku architektów z Markiem Przepiórką na czele. Przytoczenie ich autoryzowanych wypowiedzi na temat inspiracji historycznymi obiektami, zwłaszcza odnośnie badanej kompozycji przestrzennej brył architektonicznych, wzmocniłoby rzeczowość analizy tej grupy przykładów.

Ilustracje, malowniczość i percepcja formy

Jedną z podkreślanych w rozprawie cech architektury nadświderzańskiej jest jej malowniczość. Jednak niedosyt budzą zamieszczone w pracy studia rysunkowe przykładowych świdermajerów. Brakuje w warstwie ilustracyjnej bardziej malarskich analiz krajobrazu i związków architektury z kontekstem. Z jednej strony syntetyczna forma rysunków z drugiej strony wąskie kadry ograniczające obrazy do obrysu budynku, ilustrując struktur budynków i detale. Autor wspomina studia malarskie Jana Radoława Balcerzaka ale ich nie wykorzystuje. W sumie niewiele wynika w treści rozprawy z tych studiów rysunkowych i malarskich, mimo że autor na str. 17 informuje, o próbach „rozszyfrowania cech architektury nadświderzańskiej, jej relacji względem krajobrazu, kolorystyki oraz nastroju” środkami plastycznymi.

Swoją drogą surowe niewielkie czarnobiałe schematy układów kompozycyjnych brył, będące głównym efektem analiz, nie jest łatwo czytelnikowi dysertacji przełożyć na podkreślaną w rozprawie malarskość, nastrojowość i związki z kontekstem krajobrazowym architektury nadświderzańskiej.

Te aksonometryczne formy analizowanych obiektów na planszach ułatwiają porównanie i zestawienie typów kompozycyjnych. Jednak w rzeczywistości budynki najczęściej są postrzegane przez mieszkańców z poziomu terenu. Stąd pomocne

w wyobrażeniu sobie oglądu tych brył mogą być choćby schematyczne rzuty lokalizacji. Nie jest zatem jasny sens takich ilustracji jak np. il. 9 czy 29, na których pokazano usytuowanie przykładowych budynków. Brak zaznaczenia usytuowania obiektu względem ulicy, wjazdu na posesję czy wejścia do budynku, czyni z rysunku abstrakcyjny zbiór linii i plam.

B/ Uwagi dotyczące strony redakcyjnej i technicznej

Tytuły rozdziałów i podrozdziałów

Niektóre tytuły rozdziałów i podrozdziałów budzą wątpliwości. Poza wspomnianym wcześniej nadmiernie rozbudowanym rozdziałem „3. Stan badań”, który poza podrozdziałem 3.2. jest raczej opisem tła badawczego, inne tytuły również nie oddają właściwie treści w nich zawartych. Tytuły najważniejszych rozdziałów, jak należałoby sądzić na podstawie spisu treści i zapowiedzianej tematyki pracy – „5. Badania architektury nadświdrzańskiej” oraz „6. Badanie architektury neoświadermajer” – sugerują kompleksowe ujęcie omawianego fenomenu. Tymczasem są to tylko typologie układów kompozycyjnych brył budynków, co jest oczywiście zgodne z postawionymi w rozprawie celami. Tytuły zapowiadają jednak znacznie więcej. Podobnie budzi wątpliwość poprawność użycia terminu „kategoryzacja” w tytule podrozdziału 3.2. czy „systematyka” w tytułach podrozdziałów 3.4. i 3.5., bo treści tych podrozdziałów mają raczej charakter opisów a nie tworzą kategorii czy systemu wiedzy na temat architektury nadświdrzańskiej.

Powtórzenia

Generalnie można zauważyć w pracy nadmiar powtórzeń, np. przywoływanie tych samych stwierdzeń J. Suchodolskiego, E. Trockiej-Leszczyńskiej czy R. Moneo. Podrozdziały zawierające nominalnie wnioski zdominowane są opisami tego, co zostało zrobione w poprzedzających częściach, często powtarzając te same informacje wielokrotnie w kilku miejscach rozprawy, np. wnioski zawarte w osobnym rozdziale „4. Wnioski z oceny stanu badań i autorskiego definiowania rysunku”. Swoją drogą jest to raczej syntetyczne powtórzenia najważniejszych treści rozdziału 3 niż ich ocena. Podobnie podrozdział „8.1. Podsumowanie” jest raczej kolejnym streszczeniem pracy.

Wydaje się zbędne każdorazowe powtarzanie autorstwa rysunków („Rys. T. Trzupek” lub „Rys. Tomasz Trzupek”) w sytuacji, gdy wszystkie rysunki w rozprawie są wykonane przez autora dysertacji (nawet przerysowane wycinki planów urbanistycznych czy ilustracja innego autora).

Opisy badanych obiektów przy rysunkach i w tekście

Wbrew zapowiedziom na s. 20 nie są zachowane te same standardy opisywania obiektów, co utrudnia łączenie informacji dotyczących danego obiektu w różnych miejscach pracy. Niekonsekwentnie stosowane są dwa systemy adresowania

rysunków i informacji do poszczególnych obiektów: raz podawane są tylko adresy, raz tylko numery katalogowe a czasami oba odniesienia łącznie. Wydaje się, że numer katalogowy jest najwygodniejszym identyfikatorem obiektu (biorąc pod uwagę wielkość schematów graficznych na planszach) i powinien być stosowany przy wszystkich opisach.

Błędy redakcyjne

Można zauważyć niestaranność w opracowaniu redakcyjnym rozprawy. W tekście pracy występuje sporo błędów literowych, braków interpunkcyjnych czy pomyłek związanych z numeracją, np. błędne numery omawianych podrozdziałów w podrozdziale 8.1. (s. 138).

W głównej części pracy na planszach prezentujących schematyczne układy kompozycyjne podzielone na trzy typy występują powtórzenia poza zapowiedzianymi przez autora, które można kwalifikować jako błędy, np. nr katalogowy 26 zakwalifikowany jako typ I – typ podstawowy i I-1. Deformacja, nr katalogowy 125 jako typ I – typ podstawowy i typ II, nr katalogowy 127 jako typ I – typ podstawowy i typ I-1. Deformacja, nr katalogowy 150 jako typ I-1. Deformacja i typ I-5. Deformacja, nr katalogowy 188 jako typ I-1. Deformacja i typ I-4. Deformacja, nr katalogowy 216 jako typ I-1. Deformacja i typ I-3. Deformacja. Niektóre schematy budynków na planszach nie mają numerów. Natomiast 11 skatalogowanych obiektów nie zostało umieszczonych na planszach.

Podobnie w katalogu można zauważyć niedociągnięcia redakcyjne. Przede wszystkim brakuje opisu autorów fotografii (poza jednym - L. Laskowskim - widocznym na niektórych zdjęciach). Brakuje również nazwisk autorów projektów (N16 i N17), skali rysunków czy strzałek na schematach lokalizacji. Występują błędy w opisach odniesień do typów, np. na s.173, 209. Nieczytelna jest lokalizacja obiektu na działce w przypadku większej ilości budynków, np. przy ul. Mickiewicza 33-41 w Otwocku (s. 283-287). Swoją drogą wydaje się, że w układzie graficznym karty numery katalogowe powinien być wyeksponowane na pierwszym miejscu. Tworzą one porządek w katalogu a ponadto pojawiają się na planszach ilustrujących typologię.

4. Podsumowanie i wniosek końcowy

Powyższe uwagi krytyczne dotyczą warstwy formalnej pracy. Nie umniejszają wartości merytorycznej rozprawy.

Przedłożona do recenzji dysertacja mgr inż. arch. Tomasza Trzupeka stanowi oryginalne osiągnięcie badawcze i wnosi nowe wartości do nauki. Po pierwsze systematyzuje jeden z wiodących aspektów architektury nadświdrzańskiej, jakim jest charakterystyka formalna w zakresie kompozycji bryłowej obiektów. Po drugie doktorant w celu zrealizowania założonego celu badawczego opracował i zastosował oryginalną metodę graficznej analizy materiału badawczego. Postawione na wstępie pytania badawcze i hipotezy zostały w toku badań wyjaśnione i udowodnione a więc cel badawczy został z powodzeniem zrealizowany.

Praca oferuje wartościowy materiał badawczy, który może znacząco wpłynąć na kontynuację tradycji budowlanej, świadomy proces poszukiwania współczesnej formy architektonicznej oraz ochronę środowiska kulturowego.

Reasumując rozprawa doktorska mgr inż. arch. Tomasza Trzupka pt. „Kontynuacja układów przestrzennych architektury nadświdrzańskiej we współczesnych realizacjach” wykonana pod kierunkiem promotora dr hab. inż. arch. Mirosława Orzechowskiego, prof. uczelni, jest pracą ciekawą i wartościową. Treść rozprawy wskazuje, że autor posiada adekwatną wiedzę teoretyczną oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Praca spełnia wymagania stawiane tego typu pracom przez Ustawę o stopniach naukowych, i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz.U. nr 65, poz. 595) wraz z późniejszymi zmianami. Dlatego wnoszę do Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Warszawskiej o dopuszczenie mgr inż. arch. Tomasza Trzupka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Leszek Malużyca